

**Zagadnienia na egzamin licencjacki dla kierunku PRACA SOCJALNA
obowiązujące studentów zdających egzamin dyplomowy od roku akademickiego 2023/2024**

ZAGADNIENIA *

1. Praca socjalna jako dyscyplina naukowa, praktyka pomocowa, działalność zawodowa.
2. Geneza i ewolucja pracy socjalnej jako praktyki pomocowej. Prekursorzy pracy socjalnej w Polsce.
3. Zasady postępowania metodycznego w pracy socjalnej.
4. Wybrane podejścia teoretyczne w pracy socjalnej.
5. Metoda pracy z indywidualnym przypadkiem.
6. Praca socjalna z rodziną, cele, zasady, założenia systemowe.
7. Metoda organizowania środowiska lokalnego.
8. Role zawodowe i status prawno-organizacyjny pracownika socjalnego (prawa, obowiązki, kompetencje zawodowe, predyspozycje osobowościowe).
9. Ład instytucjonalny systemu pomocy społecznej i integracji społecznej w Polsce.
10. Problemy i dylematy etyczne w pracy socjalnej.
11. Struktura społeczna, zróżnicowanie społeczne, nierówności społeczne.
12. Diagnoza społeczna w pracy socjalnej. Modele postępowania diagnostycznego pracownika socjalnego (na wybranym przykładzie).
13. Polityka społeczna – przedmiot polityki społecznej, podmioty polityki społecznej. Cele i zadania programów polityki społecznej adresowanych do jednostek i grup ryzyka socjalnego, na wybranym przykładzie.
14. Pojęcie problemu społecznego. Identyfikacja, typologia, diagnoza i rozwiązywanie problemów społecznych, na wybranym przykładzie.
15. Rodzina jako grupa i instytucja społeczna. Rola rodziny w systemie zabezpieczenia społecznego jednostki.
16. Osobowość człowieka w ujęciu psychologii i socjologii.
17. Proces socjalizacji i znaczenie jego uwarunkowań dla rozwoju jednostki.
18. Kompetencje społeczne pracowników socjalnych. Podstawowe zasady budowania relacji interpersonalnych w pracy socjalnej.
19. Metody i techniki badań socjologicznych i ich zastosowanie w diagnozie społecznej.
20. Organizacje pozarządowe i ich funkcje w społeczeństwie obywatelskim.
21. Projekt socjalny- etapy pracy nad projektem, metody, techniki i narzędzia realizacji i ewaluacji projektu socjalnego.

Bloki pytań w zakresie modułów specjalnościowych.

I. Moduł: Asystentura rodzinna i praca z rodziną.

22. Organizacja systemu pieczy zastępczej w Polsce.
23. Asystentura rodzinna – jako forma pomocy instytucjonalnej – podstawy prawne i podstawowe założenia pracy asystenta rodziny.
24. Metodyka pracy asystenta rodziny – wybrane metody i techniki pracy asystenta rodziny.
25. Etapy metodycznego działania asystenta rodziny.
26. Diagnoza środowiska rodzinnego - podstawowe aspekty, modele, techniki i narzędzia diagnostyczne.
27. Problemy rodziny współczesnej a zagrożenia rozwojowe jej członków.
28. Praca socjalna na rzecz rodziny a terapia rodzinna.
29. Zastosowanie mediacji w pracy socjalnej z rodziną. Etapy postępowania mediacyjnego.
30. Zadania, cele, formy i rodzaje poradnictwa rodzinnego.
31. Rodzina wymagająca wsparcia – zasady budowy systemu wsparcia dziecka i rodziny.

II. Moduł: Organizowanie potencjału społeczności lokalnych i ich rozwój.

22. Cele, uwarunkowania, czynniki i bariery rozwoju lokalnego.
23. Diagnoza społeczna, projektowanie i ewaluacja zmian w środowisku lokalnym.
24. Organizacja systemu wsparcia dla osób starszych i z niepełnosprawnościami w środowisku lokalnym.
25. Specyfika pracy socjalnej, metody diagnozowania problemów i zasobów w obszarach rewitalizowanych.
26. Aktywizacja i animacja społeczności lokalnych w modelu aktywnej polityki społecznej.
27. Zastosowanie mediacji i negocjacji w metodzie organizacji społeczności lokalnej.
28. Pracownik socjalny jako animator/organizator społeczności lokalnej.
29. Koncepcje kapitału społecznego i jego znaczenie w pracy ze społecznościami lokalnymi.
30. Dylematy etyczne w pracy ze społecznościami zmarginalizowanymi.
31. System wsparcia społecznego migrantów i uchodźców w środowisku lokalnym.

III. Moduł: Integracja społeczna grup zagrożonych wykluczeniem.

22. Wykluczenie i marginalizacja społeczna jako problem społeczny.
23. System wsparcia dziecka i rodziny dotkniętej problemem ubóstwa i wykluczenia społecznego.
24. Metodyka pracy i programy wsparcia osób w kryzysie bezdomności.
25. Programy wsparcia i metodyka pracy z osobą/rodziną z problemem uzależnienia.
26. Wsparcie społeczne, istota, rodzaje i podstawowe właściwości.
27. Specyfika pracy socjalnej, metody diagnozowania problemów i zasobów w obszarach rewitalizowanych.
28. Środowiskowe programy integracji społecznej migrantów i uchodźców.
29. Procedury i narzędzia polityki reintegracji w pracy socjalnej z osobami długotrwale bezrobotnymi.
30. System wsparcia społecznego w sytuacjach kryzysowych.
31. Specyfika pracy socjalnej z osobami opuszczającymi placówki resocjalizacyjne.

IV. Moduł: Organizacja opieki i wsparcia dla osób starszych i z niepełnosprawnościami.

22. Starzenie się i starość w ujęciu medycznym i biopsychicznym.
23. Starzenie się i starość w ujęciu społecznym i psychologicznym.
24. Zasady pracy socjalnej na przykładzie osób z niepełnosprawnością intelektualną i psychiczną.
25. Warsztat pracy asystenta osoby starszej i asystenta osoby z niepełnosprawnością.
26. Społeczna, kulturowa i poznawcza aktywizacja osób starszych i z niepełnosprawnościami.
27. Specyfika pracy socjalnej z i na rzecz osób starszych i z niepełnosprawnościami.
28. Polityka społeczna wobec seniorów i osób z niepełnosprawnościami.
29. Konsekwencje procesu starzenia dla polityki społecznej i pracy socjalnej.
30. Organizacja opieki i wsparcia osób starszych i z niepełnosprawnościami w instytucjach pomocy społecznej.
31. Organizacja systemu wsparcia dla osób starszych i z niepełnosprawnościami w środowisku lokalnym.

EFEKTY UCZENIA SIĘ

06PC-1A_W01: zna i rozumie usytuowanie pracy socjalnej w systemie nauk oraz o jej przedmiotowe i metodologiczne relacje z innymi dyscyplinami naukowymi.

06PC-1A_W02: zna i rozumie w stopniu zaawansowanym wybrane koncepcje teoretyczne i podejścia metodyczne (metody, techniki, modele i narzędzia interwencji socjalnej) mające zastosowanie w pracy socjalnej jako działalności praktycznej.

06PC-1A_W04: zna i rozumie w stopniu zaawansowanym cele, funkcje, strukturę organizacyjną instytucji pomocy społecznej a także znaczenie organizacji pozarządowych działających na rzecz rozwiązywania problemów społecznych.

06PC-1A_W05: zna i rozumie rolę modelu aktywnej polityki społecznej oraz znaczenie i zasady funkcjonowania instytucji regionalnych, krajowych i międzynarodowych działających na rzecz integracji społecznej.

06PC-1A_W09: zna i rozumie w stopniu zaawansowanym znaczenie i koncepcje diagnozy społecznej w pracy socjalnej oraz podstawowe metody i techniki badań społecznych mające zastosowanie w pracy socjalnej, w tym wiedzę na temat opisu i wnioskowania statystycznego.

06PC-1A_W12: zna i rozumie w stopniu zaawansowanym uwarunkowania, przyczyny, przebieg i konsekwencje procesów zmian społecznych, koncepcje nierówności społecznych i zróżnicowania społecznego, a także ich wpływ na życie jednostek i funkcjonowanie grup społecznych i społeczności lokalnych,

06PC-1A_U01: potrafi prawidłowo interpretować zjawiska i procesy społeczne (tj. np. bieda, wykluczenie społeczne, niewydolność opiekuńczo wychowawcza, bezdomność, bezrobocie niepełnosprawność) i ich wpływ na integrację społeczną przy pomocy pojęć i teorii stosowanych w naukach społecznych.

06PC-1A_U02: potrafi wykorzystać wiedzę teoretyczną i zastosować podstawowe terminy i kategorie do opisu i analizy przyczyn i konsekwencji przebiegu zjawisk i procesów zachodzących we współczesnych społeczeństwach (tj. bezrobocie, tworzenie się prekariatu, komercjalizacja usług społecznych itd.) z punktu widzenia integracji społecznej,

06PC-1A_U03: potrafi przeprowadzić diagnozę (analizę i ocenę) sytuacji i zjawisk będących przyczyną trudnego położenia jednostek, grup (w tym grup ryzyka) i społeczności lokalnych,

06PC-1A_U08: potrafi zinterpretować procesy i zjawiska społeczne przy użyciu właściwych metod i narzędzi, w tym prostych metod statystycznych oraz zaawansowanych technik ICT

06PC-1A_U11: opracowywać prace pisemne w języku polskim oraz obcym na poziomie podstawowym z zakresu pracy socjalnej, z wykorzystaniem podstawowych ujęć teoretycznych w oparciu o różne źródła,

06PC-1A_K01: jest gotów do krytycznej oceny poziomu posiadanej wiedzy i odbieranych treści, uznawania znaczenia wiedzy w rozwiązywaniu problemów poznawczych i praktycznych w zakresie pracy socjalnej, zasięgania opinii ekspertów w przypadku trudności z samodzielnym rozwiązywaniem problemu,

06PC-1A_K01: jest gotów do trafnej identyfikacji i rozstrzygnięcia dylematów związanych z wykonywaniem zawodu pracownika socjalnego,

06PC-1A_K05: jest gotów do współuczestniczenia w projektowaniu i wdrażaniu działań służących rozwiązywaniu problemów społecznych, uwzględniając ich aspekty prawne, ekonomiczne i etyczne.

LITERATURA PODSTAWOWA

1. Beckett Ch. (2011), Podstawy teorii dla praktyków pracy socjalnej, Warszawa: Akademia Pedagogiki Specjalnej.
2. Brenk M., Chaczkowski K., Płasek R. (2018), Organizacja pomocy społecznej w Polsce 1918-2018, podręcznik akademicki, Warszawa; Wyd. Scholar.
3. de Robertis K. (1998), Metodyka działania w pracy socjalnej, Katowice; Wyd., Śląsk.
4. Dubois B., Krogsrud Miley K. (1996), Praca socjalna, t. I, Warszawa: Interart.
5. Frysztacki K. (2019), Praca socjalna, 30 wykładów, Warszawa: PWN.
6. Howe D. (2011), Krótkie wprowadzenie do teorii pracy socjalnej, Warszawa: Instytut Rozwoju Służb Społecznych.
7. Kaźmierczak T., Rymsza M. (2012), W stronę aktywnych służb społecznych, ISP, Warszawa
8. Kantowicz E. (2005), Praca socjalna w Europie. Inspiracje teoretyczne i standardy kształcenia, Wyd. UWM w Olsztynie.
9. Krzyszkowski J. (2008), Pomoc społeczna. Szkic socjologiczny, Warszawa: Instytut Rozwoju Służb Społecznych.
10. Miś L. (2007), Problemy społeczne. Teoria, metodologia, badania, Kraków: Wyd. Uniwersytetu Jagiellońskiego.
11. Skidmore R. A., Thackeray M.G. (1996), Wprowadzenie do pracy socjalnej, Warszawa: Interart.
12. Wódcz K., Pawlas-Czyż S. (red.) (2008), Praca socjalna wobec nowych obszarów wykluczenia społecznego. Modele teoretyczne, potrzeby praktyki, Wyd. Akapit, Toruń.

1. Anioł W., Bakalarczyk R., Frysztański K., Piątek K. (2015), *Nowa Opiekuńczość? Zmieniająca się tożsamość polityki społecznej*. Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika: Toruń
2. Domański H. (red.) (2004/2007), *Struktura społeczna*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe: Scholar.
3. Ferreira M., Grewiński M., José Reis-Jorge (2014), *Superwizja jako instrument rozwoju zawodowego w służbach społecznych*, Warszawa: Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej. 22. Firlit-Fesnak G., Szyłko-Skoczny M. (red.) (2009), *Polityka społeczna. Podręcznik akademicki*, Warszawa: PWN.
4. Hennessey R. (2014), *Umiejętności interpersonalne w pracy socjalnej*, Warszawa CRZL.
5. Karwacki A., Kaźmierczak T., Rymśza M. (2014), *Reintegracja. Aktywna polityka społeczna w praktyce*, Warszawa: Instytut Spraw Publicznych.
6. Kłos B., Szymańczak J. (2014), *Nierówności społeczne w Polsce*, Warszawa: Wydawnictwo Sejmowe
7. *Kodeks Etyczny Pracowników Socjalnych*, np: www.wzps.pl/akty.
8. Krasiejko I. (2012), *Metodyka działania asystenta rodziny. Różne modele pracy socjalnej i terapeutycznej z rodziną*, Katowice: Śląsk.
9. Krasiejko I. (2019), *Rodzina z dziećmi. Rodzina dysfunkcyjna*, Warszawa: Difin.
10. Kretek-Kamińska A., Kukulak-Dolata I., Krzewińska A. (2020), *Wsparcie osób niesamodzielnych. Perspektywa opiekunów i podopiecznych*, Łódź.
11. Lipowicz E. (2014), *Praca socjalna z rodziną. Diagnoza, projektowanie, zmiana*, Zielona Góra: Wyd. Uniwersytet Zielonogórski.
12. *Praca socjalna w organizacjach pozarządowych*, *Kwartalnik Trzeci Sektor*, numer specjalny 2012/13, Warszawa: ISP.
13. Rymśza M. (red.) (2012), *Pracownicy socjalni i praca socjalna w Polsce. Między służbą społeczną a urzędem*, Warszawa: Instytut Spraw Publicznych,
14. Sokołowska M. (red.) (2013), *Dylematy etyczne pracowników socjalnych*, Warszawa: CRZL.
15. Spicker P. (2014), *Polityka społeczna – teoria*, Warszawa: CRZL.
16. Szatur-Jaworska B. (2012), *Sytuacja rodzinna i potrzeby opiekuńcze ludzi starych w Polsce*, „*Studia BAS*” nr 2(30). [http://orka.sejm.gov.pl/WydBAS.nsf/0/6878635CC2E6CCFBC1257A37002A5389/\\$file/BAS_30-4.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/WydBAS.nsf/0/6878635CC2E6CCFBC1257A37002A5389/$file/BAS_30-4.pdf) [dostęp 26.10.2020].
17. Szatur-Jaworska B., Błędowski P. (2016), *System wsparcia osób starszych w środowisku zamieszkania – przegląd sytuacji, propozycja modelu*, Raport Rzecznika Praw Obywatelskich, Warszawa <https://www.rpo.gov.pl/sites/default/files/System%20wsparcia%20os%C3%B3b%20starszych.pdf>
18. Szczepkowski J. (2010), *Praca Socjalna – podejście skoncentrowane na rozwiązaniach*, Toruń: Akapit
19. Szlendak T. (2011), *Socjologia rodziny, Ewolucja, Historia, zróżnicowanie*, Warszawa: Wyd. PWN.
20. Trawkowska D. (2006), *Portret współczesnego pracownika socjalnego. Studium socjologiczne*, Katowice: Wyd. Śląsk
21. Trawkowska D. (red.) (2011), *Pomoc społeczna wobec rodzin. Interdyscyplinarne rozważania o publicznej trosce o dziecko i rodzinę*, Toruń: Wyd. Edukacyjne Akapit.
22. Twelvetrees A. (2014), *Pracując ze społecznością*, Warszawa: Instytut Spraw Publicznych.
23. Wolska-Prylińska D. (2010), *Projekt socjalny w kształceniu i działaniu społecznym*, Katowice: Wyd. Śląsk.
24. Wódcz K., Pawlas-Czyż S. (red.) (2008), *Praca socjalna wobec nowych obszarów wykluczenia społecznego. Modele teoretyczne, potrzeby praktyki*, Toruń: Wyd. Akapit.
25. Żukiewicz A. (red.), 2012, *Praca socjalna w służbie ludziom*, Toruń: Wydawnictwo Edukacyjne „Akapit”.

*na podstawie uchwały Rady Wydziału z 12.10.2015 r., obowiązująca liczba zagadnień odpowiednio od 20 do 30 na egzaminie licencjackim i od 25 do 40 na egzaminie magisterskim